

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

LXXXVIII. Narratio de monacho Cenomanensi ad canonicam vitam &
habitum converso.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

Deus procreaverit, ipsum conscriptum ad me reverri faciatis. Et si hoc non fecero, ipsas res in omnibus sine ullo contradicente possideatis. Et ipsum decimum ab ipso scriptore, quandiu advixerit, possideatur. Et si evenerit, quod minime credo, quod aut ullus Rex iniquus aut Comes aut Abbas aut ullus rector Ecclesie ipsas res superius iamdudum vel ullus heres meus ad ipsam causam Dei vel ad ipsos Canonicos abstrahere voluerit, in primis iram Dei incurrat & sanctorum offensa, & sit particeps in infernum cum Iuda Scahrior, qui Dominum tradidit, & hic conscriptus firmus & stabilis permaneat flabulatione subnixus. Facta cessio ista die Lunis in mense Madio anno v. i. regnante Karolo Rege Equitanorum filij Karoli Regis Francorum. Signum Airaudus, qui cessionem istam fieri vel affirmare rogavit. Signum Imnone.

LXXXVII.

Præceptum Karoli Regis quo donat Adalgiso fideli suo, ad deprecationem Hirmin-drudis Reginae conjugis sue, villam que vocatur Eliclacus super fluvium Olne infra comitatum Bajocacensem.

An. 860.
Ex chartulario monasterij
Follacensis.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Karolus gratia Dei Rex. Regie celsitudinis mos est fideles regni sui donis multiplicibus & honoribus ingentibus honorare atque sublimare. Proinde ergo morem parentum Regum videlicet prædecessorum nostrorum sequentes, libuit celsitudini nostræ, ad deprecationem seu suggestionem carissimæ conjugis nostræ Hirmin-drudis, quandam fidem regni nostri Adalgisum nomine de quibusdam nostræ proprietatis rebus ditare sublimenque efficere, quæ videlicet res sunt sitæ infra comitatum Bajocacensem super fluvium Olne, hoc est, villa que vocatur Eliclacus, in qua consistunt mansi x. i. vel quicquid ad eandem villam jure legaliterque pertinet dinoscitur. Vnde hoc altitudinis nostræ præceptum fieri illique dari iussimus, per quod memoratas res cum omnium rerum summa integritate, cum terris cultis & incultis, silvis, pratis, molendinis, piscibus, aquis, aquarumve decursibus & regressibus, & omnibus legitimis & terminationibus, necnon & mancipiis utriusque sexus desuper comanentibus vel ad easdem res jure legaliterque pertinentibus & ad integrum, sicut dictum est, præfato fideli nostro Adalgiso ad proprium concedimus, & de nostro jure in jus ac dominationem illius solenni more transferimus; ita videlicet ut quicquid ex prædictis rebus & mancipiis pro sua utilitate ac commoditate facere decreverit, libero in omnibus potiarum arbitrio faciendi sicut ex reliquis rebus & mancipiis suæ proprietatis. Ut autem hæc nostræ largitionis auctoritas firmiter habeatur ac per futura tempora diligentius conservetur, manu propria subter eam firmavimus, anulique nostri impressione assignari iussimus.

Signum Karoli gloriosissimi Regis.

Gosinus Notarius ad vicem Hludovici recognovit.

Data VIII. Idus Decemb. Indictione 1x. anno 861. regnante Domino Karolo gloriosissimo Rege.

Actum Adrianiaco publico palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

LXXXVIII.

Narratio de monacho Cenomanensi ad canonicam vitam & habitum converso.

Sicut cotidie sancta Ecclesia ad fortem electorum atque beatitudinem perpetuæ vitæ capessendam diversis evocationibus, non solum despectus sæculi, sed etiam eos, quod majus est, quos mundialis actio perfloridos facit, adtrahere decernat, ut illos hic & diversitas bonorum actuum multiplicet & illic dissimilitas retributionis variæ ornet, ita è contrario antiquus hostis pius indefinenter subripere non cessat, ut quos confortes non potest habere in gloria, saltem socios secum cognoscat in pœna. Nam cum in tribus ordinibus, id est, laicorum, Canonicorum, monachorumque, non desint qui à primævo tempore nobiliora acta persequuti atque aggredi tentarint dato divinitus intelligibilianimo, eos maxime infidiari nititur quos in juvenili ætate creverit se ultro dominicis præceptis mancipasse, ut tanto profundius ad ima gaudens proiciat quanto à suis cruentis faucibus semel evasisse dolebat: quorum devotio à proposito sancto quam damnabilis esse censetur evangelica & apostolica documenta edocent, suisque medicaminibus ut denuo reformentur, qualiter serpentinis venenis sauciantur, corroborant. Cum enim unicusque modus correctionis secundum gravitatem contagij conveniat, idque à doctoribus Ecclesie sanciri permillum sit data auctoritate aliconantibus iudicis, ut aliter obrecta detegantur, aliter aperta deleantur, in his etiam qui post devotionem nobiliorem ad seculari iterum habitum dilabuntur atque apostatæ efficiuntur major sollicitudo & cura adhibenda esse decernitur, quæ prævaricatione pessima in utroque sexu modernis temporibus supra modum invenitur, plurimisque vacillantes suis volubilitatibus implicare & deperire à recto tramite obfuscatis luminibus insilit. Sed quia hoc devotibile genus in promptu stare videtur, ac propter hoc in cœtu bonorum malorumque catholicorum pars sit in redargutione, pars in defensione mali, ita ut eos quos in tali facinore depressos, dum non possunt innocuos facere in toto, suis mendosis sermocinationibus aut per abnegationem aut dissimulationem actus vel per aliquam occasionem innocentes conantur ostendere, sitque jam gravior casus multorum quam unius, restat de hac ipsa controversia quæ modò nostris in partibus excrevit aliquid ad medium deducere, quatinus cognita veritate iudicium observetur veracium, & falsitas confusa evanescat.

Quidam namque sacerdos nomine Vrso valde nobilis fuit Cenomannis civitate, qui unum ex suis nepotibus superstitem esse volebat. Cumque

Ex veteri codice bibliothecæ Colbertinæ.

super hac re consultum ipsius urbis Episcopi, videlicet venerabilis Roberti, peteret, non solum sue petitioni assensum præbuit, verum etiam omnimodo id agendum exhortare curavit, repurans in puero & Ecclesiæ utilitatem pro genere spectabili profuturam & immortalitatem animæ dulcius vivendo atque Ecclesiæ insuetudine militando recepturam. Prædictus itaque sacerdos hoc negotium adimplere festinans, adhibito secum fratre suo nomine Vyanilone, obtulit supradictum nepotem cognomine Rigrannum Domino Episcopo Ecclesiæque ejus, ut ab eo & ipsius congregatione honorem clericatus suscipere mereretur. Quod cum factum diebus sanctum Paschæ fuisset nobiliter, demum Dominus Episcopus præfato avunculo, qui eum in spiritalis filij vicem susceperat, commendavit, ut tutor custosque corporis & animæ ejus fieret ac nutrimenta præberet, quatinus post educationem aptum divinis & humanis servitiis ei reddere posset. Qui imperium sui senioris libenter obtemperans, recepit puerum. Cùmque apud senon esse copiam literarum cognosceret, misit eum in quoddam monasterium ipsius Episcopi, ubi ordo monasticus vigeat, ut illic instrueretur sacris litteris & erudiretur. Ergo susceptus puer in monasterio, traditusque magistro, cùm per plures dies scholasticis disciplinis operam dedisset, quodam tempore cœpit fatigari languore gravi corporis. Itaque dum seipsum talibus impulsionebus cruciaretur, diuque dolor intestinalium ac viscerum intensè acriter eum vexaret, nulla arte medicinali medelam præbente, obupsescere cœpit magister quæ & cur agitatio tantæ infirmitatis adolescentem infligeret; sciscitansque ab eo quam ob causam tot & talia invisa pateretur. Qui cùm diuturnè interrogaretur & nullum certum responsum dedisset, quadam die acriores sustinens cruciatus, ut penè exanimis jaceret, vix languido hanelitu flante, tandem confessus est se à patre Deo devotum fuisse in annis prioribus in monasterio quod vocatur Cormaricus, propterea quod Dominus se ipsum jam emortuum pro eventu nimie infirmitatis patri post votum reddidisset, ac ideo sperare se pati tam gravia. Quo audito, magister tacitus intra se requirebat ei recepto robore, cùm tempus inquisitionis adesset, si fuissent insania quæ ab eo audierat hora infirmitatis. Ille autem adfirmabat vera esse, docebatque ordinem rei. Dicebat etiam velle se esse monachum, ut ipsius & patris anima à periculo voti liberaretur. Siquidem pater ejus supra memoratus, videlicet Robertus, jam humanis rebus excesserat. Deciderat enim in captivam Norcomannorum, & sic eorum pennis atritus interierat. Itaque paulatim adolescens informabatur ut collum sub levi jugo Christi submitteret atque propositum patris expleret. Sed magister id fieri posse negabat dicens: Quia nequaquam huc venisti ut monachus efficereris, nec ideo tonsuram accepisti, sed nec parentes tui his sermonibus adqueiescent. Perseverante autem illo in affirmatione & defensione rei quæ petebatur non fiende, contigit ut avunculus ejus, qui eum paterno affectu susceperat, videlicet Vrsio, declinaret in monasterium causa visitationis. Quod cùm edilia prepararentur & invicem confabularentur, inter cetera orsus est adolescens

Tom. II.

avunculo ostendere voluntatem propositi, laborè quem patiebatur, ac votum patris. His auditis, sacerdos non minime anxius graviter ferebat, non * minime contradicere audebat quod exhortari volebat. Consensit tamen volens diu petenti ut faceret quod poscebat. Statimque mutato habitu induit cucullam; ac cadens ad pedes avunculi, osculatus est illos. Sic ab illo die & magister qui denegabat, & illi qui deridebant vocem loquentis, in exhortationem & consolationem versi sunt. Interea illis diebus Episcopus à civitate longius recesserat, exercens opus prædicationis & confirmationis per provinciam locis necessariis. Cùm autem revertetur & esset non longe ab urbe, vocavit magistrum supra memoratum adolescentis, qui & Abbas monasterij erat, ut sciret quæ agerentur circa monachos & monasterium. Postquam verò cuncta cognovit, novissimè de discipulo interrogavit. Quibus interrogationibus responsum dedit Abbas, atque omnia quæ facta fuerant enuntiavit. Quo audito, Dominus Episcopus admiratus, concitus in eundo usque ad civitatem pervenit, scire volens quam speciem haberet res audita, sed incredibilis; iussitque Abbatem & novitium vocare & quosdam ex fratribus. Cùmque coram eo assisterent, stante circum circa omni caterva Clericorum laicorumque, (erat enim hora ad celebrandum Missarum solemniam, quia festivitas purificationis sanctæ Mariæ instabat) ait stupefactus ad jamdictum novitium: Nuper te, frater Rigranne, Canonicum dimisi, & modò cucullatum video. Dic ergo nobis cur hoc fecisti, vel quis cœgit, aut consilium dedit. At ille respondit: Nullius consilio vel suggestione, sed sola voluntate & sponione proprii animi, à me hoc actum est. Retulit itaque audientibus omnibus cuncta superius dicta. Addebat etiam somnium mirabile se vidisse, cujus interpretatio talis erat, ut seculum dimitteret, & vitam monasticam teneret. Adhuc autem non credente Episcopo, nec ceteris adstantibus, adjuravit eum ex suo ministerio terribiliter ut profiteretur si vera essent. Ipse verò confirmabat eum iurejurando nihil mendosè locutum se esse. Quamobrem venerabilis Episcopus inextus & omnis congregatio ejus dolebant quasi ablatum solatium adiutoriumque Ecclesiæ suæ traditum, sciscitantes etiam inter se admitando quæ tanta prudentia in adolescente posset apparere, præsertim cùm in periculosiori ætate jam pervenerat. Erat enim, ut æstimabatur, decem & octo annorum. Iterum autem venerabilis Episcopus perquisivit si cunctis diebus destinasset perseverare in ordine monastico. Illo verò adfirmante & contestante coram omnibus, dedit ei benedictionem Dominus Episcopus, concessitque locum & ordinem monasticum quem petebat. His ita transactis, cùm audisset præfatum avunculos, videlicet Vrsio, rem actam ab Episcopo, (non enim fuerat tunc præsens, quia infirmatus quodam loco jacebat) graviter accepit eum ceteris parentibus quod nepos eorum perditus esset seculo & acquisitus Deo, misit ad arcessendum eum. Cùmque ante eum additisset, cum omni ira & mentis infania ita ad eum locutus est: Quid fecisti, miser! Quare monachus esse voluisti? Cur elegisti unum parvum panem pro

A Aaaa ij

numero centenario & parum vinum pro calicibus epotandis usque ad satietatem? Quamobrem vita potcorum in leguminibus & horto ut sufficiens tibi esses voluisti? Vbi erunt deliciae carniarum quas dimisisti, suavitatis potionum, delectatio canum accipitrumque, tactus voluptuosus mulierum? Cum ergo animum adolescentis contra hæc fortiter resistere vidisset & responsa non juvenilis sed robore senilis cerneret, addebat multo sceleratiora, ita ut etiam lenones immitteret qui eum provocarent; necnon etiam concitavit ceteros avunculos, scilicet Lethardum, Vvanilonem, & multos alios parentes, qui & dicebant ei: Cur nos degenerare voluisti? Opus progeniei nostræ cum pauperibus & mendicis non fuit. Nobis floruit mundus, copia auri & argenti lapidumque apud nos fuit. Nobis arma fulgida replenduerunt, equi auratis oris & torto collo ariserunt. Et tu omnia ista sprevisisti? Hæc dicebant scelestes, qui eum ad meliora excitare debuerant, qui magis pompaticè viuentes demergi letheas in undas volunt quam cum liberatis fonte salutari abni & piissimo liberatori effectu decantari post veniarum laborem, dicendo: Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Sed animus juvenis invictus permansit, cupiens observare quod cæperat, ita ut per quinque annos eum revocare non possent, ordines suos & affectus regulares in monasterio cum ceteris custodiens. Porro inter hæc, cum omnem bacchationem super jamdictum magistrum exagitant, culpando illum, & requiringo discipulum, festinus magister reddere commendatum non neglexit, qui recipientes nepotem, retinuerunt apud se semper figuram monachi habentem. Post retentionem verò octo dierum & amplius, rursus valde obsecrantes remisit eum in monasterium, deprecante discipulo, & illis consentientibus. Cum autem tempus accipiendi primos gradus ecclesiasticos pertransiret, audita circumventionem avunculorum venerabilis Episcopus misit ad prædictum sacerdotem, ut quod prius concesserat, sicut diximus, & postea à consensu longius se retraxerat, jam tunc assentaretur, ut gradus ecclesiasticos sub ipso habitu monachus susciperet. Ergo diu dissimulante illo, novissimè mandavit Domino Episcopo ut faceret quod ratio & auctoritas commendabat. Quod & factum est; accepitque benedictiones quinque graduum, degens & perseverans voluntariè in sanctam conversationem. Igitur expletis postea annis duobus, supervenit repentina dies adimprovisus finis vite vsronis. Cumque ad exitum urgeretur, vocavit prædictum monachum nepotem suum. Ipso verò adstante coram eo, ammonere curavit de gloria mundi quam relinquebat, non dimittere intentionem quam semper habuerat ut ad canonicam vitam reverteretur, dato consilio, & rebus maximè omnibus quæ habere potuerat, ut ejus mentem ad cupiditiam & inanem gloriam excitaret, atque ita obiit, implevitque mortuus quod expleri nequiverat vivus. Ex illa ergo die à pristina voluntate Subdiaconus cæpit esse alienus, junctus conversatione & animo avunculis suis, Lethardo scilicet & Amarrico, quorum consilio & ingenio totus fectur in præceptis, sicutque ipsi sacerdotes contra legem, arripiendo ministerium

Episcopi. Nam incluserunt eum in quodam cenaculo, ubi sine judicio venerabilis Episcopi & sacerdotum exuendo illum vestem monasticam, induerunt albis, atque ita ad secularem conversationem reverius est. omnemque delictum super magistrum & Dominum Episcopum congesserunt pro benefactis, ipsos enim vana versutio contembris oculis graviter ad ruinam laquei subduxit, qui per septem annos hanc violentiam timerunt facere, ut multo damnabilior fieret longius ventilata & patrata, etiamsi malum esset. Quia quanto plus aliquid bonum perduraverit, tanto, si ceciderit, profundius ruit. Similiter & malum quanto amplius succreverit, tanto graviori pœnæ subiacet. quos talia sectantes, neglecto fructu pœnitentiæ, inanes socius habere cupiunt atque avernus suscipere desiderat.

Hujus rei testis est omnis ordo ipsius Ecclesiæ, qui unusquisque secundum suum ministerium probare potest ita factum esse.

LXXXIX.

Præceptum Karoli Calvi pro monasterio sanctorum Emeterij & Genesij in diocesi Gerundensi.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis, Karolus gratia Dei Rex. Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei eorumque in eisdem locis sibi famulantibus beneficia opportuna largimur, præmium apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus. Idcirco notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus & nostris præsentibus atque futuris quia quidam religiosus vir Theodosius Abba monasterij quod est situm in pago Gerundense, constructum scilicet ad honorem sancti Emeterij sanctique Genesij, ad nostram accedens serenitatem, obtulit præcellentiæ nostræ quandam Marchionis eum & monachos suos prædictumque monasterium cum omnibus rebus sibi pertinentibus sub suæ immunitatis tuitione defensionisque munimine clementer susceperit. Petiit itaque reverentiam nostram idem Theodosius Abba ut eandem Domini & genitoris nostri renovantes præceptionem, eum monachisque suos, unà cum præscripto monasterio & cellis sibi pertinentibus aliisque omnibus rebus, similiter sub nostræ immunitatis defensione recipere plenissimè dignemur, cujus inquam petitionibus libenter acquievimus, & ita illi concessisse notum esse omnibus volumus. Quapropter eundem Abbatem cum monachis suis, id est, monasterium cum omnibus rebus sibi pertinentibus ac cellis sibi subjectis, quarum altera dicitur domus sanctæ Mariæ sita secus fluvium Amera, altera verò domus scilicet super fluvium Sterriam, necnon etiam cellulas duas in pago Imperitanense sitas, ex quibus una appellatur Columbarium sita super fluvium Taceram, altera quippe dicitur Carceris sita juxta maris magnitudinem.

An. 861.
Ex archivo S. Martini de Amera in diocesi Gerundensi.